

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

YİRMİSEKİZİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

eI-KASAS SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî(; Mekke-i Mükerrerme döneminde inmiş)dir.

88 âyet-i kerîmedir. İbni Abbâs (Raâiyallâhu anhümâ)dan rivayete göre 85. âyet-i kerîme, hicret esnasında Cuhfe'de, Hasen ve Atâ gibi zatlardan rivayete göre de; 52-55. âyet-i kerîmeler Medîne-i Münevvere'de nazil olmuşlardır.

O Rahman ve O Rahim olan Allah'ın ismiyle!

1- Tâ! Sîn! Mîm!

2- İşte sana! Bu (sûrede buluna)nlar, (Allâh-u Te'âlâ tarafından indirildiğini mûcizeleriyle ispat eden ve manaları muhataplarınca) **pek açık olan** / (*helâl ve haramı, emir ve yasağı*) **iyice açıklayan** / o (yüce) kitabın âyetleridir.

3- İman etmekte olan bir toplum (yararlansın) için **Biz sana Mûsâ ve Firavun'un** önemli haberlerinden bir kısmını hak ile art arda okumaktayız.

4- Gerçekten Firavun o (Mısır ve civarındaki) **toprakta** (zulüm sınırlarını aşarak) **azgınlık yapmış ve oranın halkını** (kendi isteği doğrultusunda hareket eden) **birtakım firkalar hâline getirmişti ki, onlardan bir zümreyi**(; İsrâîloğullarını) **iyice güçsüz düşürüyordu, oğullarını çokça boğazlıyor, kadınlarınıysa diri bırakıyordu.**

Gerçekten de o, (kâhinlerin haberine dayanarak yüz bine yakın oğlan çocuğu öldürtecek derecede fesat çıkararak) **bozgunculardan** (biri) **olmuştu.**

5- Ama Biz istiyorduk ki o toprakta zayıf duruma düşürülmüş olan o kimselere iyilikte bulunalım, onları (hayırda kendilerine uyulan) **pek değerli önderler yapalım ve** (Firavun hanedanını helak etmemizin ardından, bırakacakları saltanata) **onları mirasçılar kılalım...**

6- Bir de onlara o yerde (diledikleri gibi tasarrufta bulunmalarını sağlayacak şekilde geniş saltanat ve) **iyice yerleşme imkânı verelim, Firavun'a, Hâmân'a ve ordularına da onlardan,** (o köleleri konumundaki İsrâîloğullarının eliyle devletlerini kaybedeceklerine dâir) **sakinmakta bulunmuş oldukları şeyi gösterelim** (istedik)!

7- (O sırada oğlunu nasıl gizleyeceği endişesine kapılan) Musa'nın annesine: "(Sakinabildiğin sürece) **onu emzir, fakat ona karşı** (casuslardan veya komşulardan bir zarar geleceğine dâir) **endişelenirsen hemen onu** (bir şeye sarıp ziftlenmiş bir sandık

içerisine koyarak) **o deniz** (gibi olan Nilnehri)**e bırak!**

(Boğulacağından, sütsüz kalacağından ya da kaybolacağından) **korkma ve** (ayrılığı nedeniyle) **üzülme!**

Şüphesiz ki Biz onu sana geri döndürücüleriz ve onu peygamberlerden biri kılıcılarız!" diye ilhamda bulunduk.

8- Nihayet Firavun ailesi (o an için farkında olmasalar da) neticede **onlara büyük bir düşman ve iyi bir üzüntü olsun diye onu** (ırmak kenarında ağaca takılı bir halde) **bulup aldı. Firavun da, Hâmân da, orduları da gerçekten** (her işte yanıdıkları gibi kendisinden kurtulma uğrunda binlerce çocuğu kestikleri Mûsâ (Aleyhisselâm)'ı kucaklarında büyüterek yine kendileri adına) **yanlış yapan kimseler oldular.**

9- Firavun'un hanımı (Âsiye (Radiyallâhu anha) onu sandıktan çıkarınca, gözlerinin arasında bulunan nuru fark edip): "(Bu çocuk) **bana da sana da bir göz aydınlığıdır!** (Sakin) **onu öldürmeyin! Umulur ki bize fayda verir ya da onu çocuk ediniriz!**

(Zaten parmağından süt emmesi, tükürüğüyle hastaların iyileşmesi gibi ve ondan gördüğümüz diğer harikuladelikler onun çok faydalı ve mübarek olduğunun delillerindedir.)" **dedi. Hâlbuki onlar** (işin nereye varacağını) **farkında olamıyorlardı!**

10- (Çocuğunun Firavun'un eline düştüğü haberini alan) **Musâ'nın annesinin kalbi** (dehşete kapılarak ne tedbir düşüneceği hakkında) **bomboş bir hâle geldi. Gerçekten o,** (oğlunu taşıyan sandığın dalgalara kapıldığını görünce bağıarak) **onu**(n kendi oğlu olduğunu) **açıklamaya elbette pek yanaşmıştı.**

Eğer Biz (sözümüze) **inananlardan olması için** (sabır ve sebat ilham ederek, bir de sekînet indirerek) **kalbini güçlendirmeseydik**(, neredeyse: "Vay oğlum!" diye bağıarak kendini ele verecekti)!

11- (Oğlunun başına gelenleri merak eden Yûhâniz valide) **onun** (Meryem adındaki) **kız kardeşine;** "(Musâ'nın) **izini sür** (de başına gelenlerden haber al)!" **dedi. Böylece o da** (kimseye hissettirmeden göz ucuyla) **onu uzaktan gözetledi.**

Hâlbuki o (Firavun'un adam)lar(ı onun o çocuğu gözlediğinin) **farkında değillerdi.**

12- Zaten Biz (kardeşinin gözetlemesinden) **daha önce** (bir mucize olarak) **emziren** (sütanne)ler(den emmeyi) / **emişleri / emme yerlerini / ona yasaklamıştık. Derken o** (kız kardeşi, getirilen hiçbir kadından emmeyi kabul etmeyen evlatlıkları yüzünden büyük sıkıntı çeken Firavun ailesine): "**Size bir hâne halkı göstereyim mi ki, onlar sizin için onu** (emzirip büyütmeyi) **üstlenirler ve onlar onun iyiliğini isteyicidirler?" dedi.**

13- Nihayet Biz onu annesine geri döndürdük, tâ ki gözü aydın olsun da üzülmesin, bir de bilsin ki şüphesiz Allah'ın vaadi (eninde sonunda gerçekleşecek olan) **bir haktır! Lâkin onların pek çoğu** (Allah'ın sözünün mutlaka yerini bulacağını) **bilmezler** (de İlâhî vaadler hakkında hâlâ şüphe ederler)!

Rivayetlere göre; Firavun o kızın teklif ettiği kadının getirilmesini emretti. Onu kucağında susturmaya çalıştığı bir sırada annesi gelince, Mûsâ (Aleyhisselâm) hemen onun kokusunu alıp emmeye başladı. Firavun ona: "Bu kadar kadını kabul etmezken seni nasıl kabul etti?" diye sorunca; "Ben hoş kokulu ve pâk sütlü bir kadını, öteden beri her çocuk beni kabul eder!" dedi ve kesim senesine rastlamayan Hârûn adında bir oğlu bulunduğu mazeretiyle sarayda kalamayacağı için çocuğu evinde bakmak istedi. Bu teklifi kabul eden Firavun, günlüğüne bir dinar da ücret belirleyerek, annesiyle birlikte onu evine

gönderdi.

14- O (Mûsâ (Aleyhisselâm) aklının ve gücünün olgunlaştığı) **kuvvetlenme çağının sonuna ulaştığında ve iyice kemâle erdiğinde Biz ona** (peygamberlik gibi) **büyük bir hüküm ve** (insanlara iki cihanda yararlı olan şeyler hakkında, özellikle de fıkıhla alâkalı) **önemli bir ilim verdik! İşte sana!** (Mûsâ ve annesi gibi) **güzel amelde bulunanları** (iyiliklerine karşılık) **ancak böylece mükâfatlandırırız.**

15- (Firavun'un saraydan ayrıldığı bir sırada Mûsâ (Aleyhisselâm) oradan çıktı. Öğle uykusuna yatan) **halkının gaflet içinde olduğu bir zamanda o** (Mısır) **şehr(in)e girdi de, orada birbiriyle öldüresiye dövüşmekte olan iki adama rastladı ki, işte bu,** (din konusunda) **kendisine eşlik eden adamlarından; işte şu ise onun düşmanları** (olan Firavun'un mensup olduğu Kıptî ırkı) **ndandı. Kendi taraftarlarından olan kişi düşmanlarından olan kimseye karşı hemen ondan yardım istedi.**

Mûsâ da ona (bir) **yumruk vurdu da böylece hayatını sona erdirdi.** (İrâdesi dışında gerçekleşen bu öldürme hâdisesinden çok etkilenerek) **dedi ki: "İşte bu** (şekilde kasıtsız da olsa, Rabbinden emir almadan bir insana vurup ölümüne sebebiyet vermem), **şeytanın** (süslü gösterdiği) **işlerindedir! Şüphesiz ki o,** (Âdemoğullarına karşı düşmanlığı) **pek açık, saptırıcı büyük bir düşmandır."**

16- O (kasten bir günah işlememişse de, Allâh-u Te'âlâ'dan izin almaksızın bir kişinin ölümüne sebebiyet verdiği için, Rabbine karşı bir alçalma ifadesi olarak):

"Ey Rabbim! Gerçekten ben nefsiye zulmettim (; kendime yazık ettim), **artık benim için** (hatamı) **bağışla!" dedi.**

O da hemen onun için (zellesini) **mağfiret etti. Şüphesiz ki O,** (kullarının hatalarını çokça bağışlayan) **Ğafûr da,** (mahcubiyet verecek halleri ortadan kaldırarak merhametini gösteren) **Rahîm de ancak O'dur!**

17- (Mağfiret nimetine şükretmek için, bir daha böyle bir şey yapmayacağına dâir Allâh-u Te'âlâ'ya söz vermek üzere) **dedi ki: "Ey Rabbim! Bana lütfetmiş bulunduğun** (affı mağfiret gibi yüce bir) **şey hakkı için; artık** (bir daha bu gibi hatalara düşmeyeceğim ve) **o** (beni yardıma çağırarak hatama sebep olan) **suçlulara arka çıkan bir yardımcı asla olmayacağı!"**

18- Derken kendisi o şehirde (kıyas yoluyla öldürüleceğinden) **korku içerisinde** (başına gelecekleri) dikkatlice **beklemekte olan biri hâline geldi. Birdenbire dün ondan yardım istemiş olan o kimse** (karşısına çıkmış ve) **bağırarak** (başka bir kıptîye karşı) **ondan yardım istiyordu. Mûsâ ona dedi ki:**

"Gerçekten de sen elbette apaçık bir azgınsın!"

19- O (yine dayanamayıp), **kendisi ikisine de büyük bir düşman olan o** (Kıptîlere mensup) **kişiyi kuvvetlice yakalamak isteyince** (, Mûsâ (Aleyhisselâm)ın bu sefer düşmanına değil de, kendisine vuracağını sanan İsrâîlî korkudan):

"Ey Mûsâ! Dün bir şahsı öldürdüğün gibi (bugün) **beni de mi öldürmek istiyorsun? Sen ancak yer(yüzün)de** (işin nereye varacağını düşünmeden asıp kesen) **bir zorba olmanı istiyorsun, ama** (insanların arasını) **düzeltemeye çalışanlardan olmanı istemiyorsun!" de** (mek suretiyle, evvelce öldürülen kişinin katilini arayan Kıptî'lere Mûsâ (Aleyhisselâm)ı ihbar et) **di.**

20- (Durumu haber alan Firavun hanedanından Mûsâ (Aleyhisselâm)ın öldürülmesine dâir

karar çikınca, Firavun'un amcasının oğlu olup imanını gizlemekte bulunan Hizkîl adındaki **bîr adam o şehrin en uzak yerinden** (kalkıp, bir an evvel Mûsâ (Aleyhisseiâm)a haber yetiştirerek kurtulmasını temin etmek için) **koşar olduğu halde geldi de: "Ey Mûsâ! Gerçekten (devletin) ileri gelenler(i toplanıp) seni öldürsünler diye, seninle ilgili istişarede bulunuyorlar; derhal (bu şehirden) çık!**

Şüphesiz ki ben özellikle senin için iyilik isteyenlerdenim!" dedi.

21- Hemen o da korkulu bir halde (etrafi) iyice gözetleyerek oradan çıktı ve (Mevlâ Te'âlâ'dan başka sığınılacak merci olmadığını bildiği için):

"Ey Rabbim! Bu zâlimler topluluğundan beni kurtar (da onlara yakalanmayayım)!" dedi.

22- (Mûsâ (Aleyhisselâm), Firavun'un yönetimi altında bulunmayan ve Şu'ayb (Aleyhisselâm) gibi büyük bir peygamberi barındıran) Medyen tarafına yöneldiği vakit:

"Umulur ki Rabbim beni (kurtuluşa erdirecek) yolun dođrusuna iletir!" dedi.

Mûsâ (Aleyhisselâm) Mısır'dan kaçarken yo! bilmediği için, güvende olmayanların yapması gerektiği gibi en büyük yola değil de, orta yola girdi. Peşine düşenlerse diğer iki yola girdiklerinden ona ulaşamadılar. Böylece sekiz gece yalın ayak vaziyette kaldı ve ağaç yapraklarından başka bir şey yemeden durdu. Ama Allâh-u Te'âlâ'ya karşı tevekkülünü ve hüsnü zannını hiç bozmadığından Rabbi ona Cebrâil (Aleyhisselâm)ı göndererek Medyen'in yoluna ilettil. (Âlûsî)

23- Medyen suyun(un bulunduğu kuyuy)a vardığı zaman, onun başında, farklı insanlardan kalabalık bir topluluk buldu ki (hayvanlarını) suvar maktaydılar. Aşağılarında ise (insanlardan uzakta duran) iki kadın buldu ki (diğer hayvanlara karışmasın diye koyunlarını sudan) engelliyorlardı.

O: "İkinizin isteği nedir(; niçin sudan geri duruyorsunuz)?" dedi.

O ikisi: "(Yabancı erkeklere karışmamak için) çobanlar (hayvanlarını suyun başından) döndürünceye kadar biz (koyunlarımızı) suvarmıyoruz, babamız ise (yaşça) pek büyük bir ihtiyardır(, başka kimsemiz de bulunmadığından iş bize düştü)!" dediler.

24- Bunun üzerine (Mûsâ (Aleyhisselâm) ayakları yaralı, yorgun ve aç hâline rağmen onlara acıyarak, yedi kişinin zor kaldıracakđı taşla kapatılmış başka bir kuyuyu açtı ve) o ikisi için (hayvanlarını) suvardı da sonra (şiddetli sıcağdan dolayı bir) gölgeye doğru çekildi ve: "Ey Rabbim! Ben gerçekten hayır (ve rızık)dan(, yiyecek olarak az veya çok) bana indirdiğin (ve indireceğin) şeye muhtaç biriyim!" dedi.

25- Derken o ikisinden biri(, elbisesiyle yüzünü örtmüş bir halde) büyük bir utangaçlık üzere yürüyerek ona geldi de: "Şüphesiz babam seni davet etmektedir ki, o seni bizim için (hayvanları) suvarmanın ücretiyle mükâfatlandırısın!" dedi.

Ne zaman ki o, o (kızların babası)na geldi ve (başından geçen) anlatılmaya değer o haberi kendisine anlattı, o: "(Bu topraklarda Firavun'un hükmü geçerli olmadığı için) korkma! (Artık) o zâlimler toplumundan kurtuldun!" dedi.

Ömer İbni Hattâb (Radiyallâhu anh)/dan rivayet edildiği üzere; Şu'ayb (Aleyhisselâm)ın kızı Mûsâ (Aleyhisselâm)a gelirken elbisesiyle yüzünü kapattığı için Allâh-u Te'âlâ tarafından "Çok utangaç" olma vasfıyla methedilerek onun bu hâli bütün Müslümanların kadınlarına örnek gösterildi. (Âlûsî)

26- O ikisinden(, ileride eşi olacak olan) biri:

"Ey babam! Sen onu (koyunlarımıza bakması için) ücretle tut, çünkü ücretle tutmuş olduğun kimselerin en iyisi, gerçekten de pek güçlü ve güvenilir olan bu kişidir(, zira birçok insanın kaldıramayacağı bir taşı tek başına kaldırmaması ve Arkamdan yürü ki, esen rüzgârla elbisen bedenine yapışıp da vücut şeklini meydana çıkmasın!" diyerek beni önünde yürütmemesi, onun kuvvetinin ve güvenilirliğinin en büyük alâmetlerindendir!" dedi.

27- (Kızının feraset dolu bu sözleri üzerine) **O** (Şu'ayb (Aleyhisselâm) Mûsâ (Aleyhisselâm)a):

"Muhakkak ben, senin bana sekiz sene işçilik yapmana karşılık işte şu iki kızımдан birini sana nikâh etmek istiyorum; eğer (bu çalışmanı) on (yıl)a tamamlarsan, artık (bu benim şartım gereği olmayıp) senin katından (yapılan bir ikram olacak)dır.

Ben (on yılı doldurmayı mecbur kılarak, inceden inceye vakit hesabı yaparak ve işlerini sıkı takipten geçirerek) **sana zorluk çıkarmak istemem; inşâallâh pek yakında beni (güzel davranışlı, sözüne sâdik ve iyi huylu) salih kimselerden (biri olarak) bulacaksınız!" dedi.**

28- O: "İşte sana! Bu (anlaşma) benimle senin aranda (karara bağlanmış)dır; o iki sürenin (kısası ya da uzunundan) hangisini tamamlayacak olursam, artık (on seneden fazlası istenemeyeceği gibi, sekiz seneden yukarısı da istenerek) bana karşı hiçbir hak sızlık olamaz! Zaten Allah (anlaştığımız şartlar hakkında) söylemekte olduğumuz şeyler üzerine (hakıyla şahit olan bir) Vekil'dir." dedi.

29- Mûsâ o (en uzun) **süreyi bitirip** (Şu'ayb (Aleyhisselâm)ın izniyle Mısır'daki yakınlarını ziyaret maksadıyla) **ailesiyle birlikte yola çıktığında** (, karlı ve karanlık bir havada yolunu kaybetti. Tam o sırada) **Tûr tarafından pek açık şekilde bir ateş gürdü de, aile sine: "(Siz burada) bekleyin!**

Gerçekten de ben net olarak bir ateş gördüm, ola ki ben o (yolun durumu)ndan size bir haber yahut belki siz ısınırsınız diye o ateşten kalın bir odun parçası getiririm!" dedi.

Rivayete göre; Mûsâ (Aleyhisselâm) koyunlarını ve ailesini yanına alarak kış mevsiminde yola çıktı, fakat Şam krallarından korktuğu için ana yoldan gidemedi. Hâmile olan eşinin de gece mi gündüz mü ne zaman doğum yapacağı belli değildi. Yol güzergâhı kendisini Tûr dağının batı tarafına sevk etti. O sırada hanımını doğum sancısı tutuverdi. Derken ateş yakmak istedi fakat başarılı olmadı. İşte tam o anda uzaktan parlayan bir ateş görünce âyet-i kerîmelerde bahsedilen hâdiseler meydana geldi. (Âlûsi)

30- Oraya vardığında, o mübarek yer parçasındaki (Tuvâ) vâdi(si)nin (Mûsâ (Aleyhisselâm)a göre) sağ / bereketli ve uğurlu / tarafından; (orada bulunan) o (İlâhî tecellîye mazharkılınmış) ağaçtan (kendisine) şöyle nida olundu:

"Ey Mûsâ! Şüphesiz ki Ben; bütün âlemlerin Rabbi olan Allah ancak Benim!..

31- Ve (şimdi sana verdiğim mucizeyi görmen için) **asana (yere) bırak!" O onu (attığında), sanki kendisi küçük bir yılanmış gibi çokça kıpırdanırken görünce, arka dönerek kaçtı da, geri dönmedi / (tarafına bile) bakmadı /.** (O zaman Biz şöyle vahyettik:)

"Ey Mûsâ! (Asana doğru) yönel de (Benden başka hiç kimseden) korkma! Şüphesiz ki sen (tüm korkulardan) güvende olan kimselersin!..

32- (Sağ) elini (elbisenin) **yaka(sı)nın içerisine sok ki;** (alaca hastalığı gibi) **hiçbir kusur bulunmaksızın,** (bakılamayacak bir şekilde parlak ve) **bembeyaz olarak çıkıversin;** **bir de** (elini güneş gibi parlak bir halde görünce kapılacağıın) **korkudan** (kurtulmana) **sebe**p (olsun diye), **kanad**(ların ve kollar)ını(n sağını sol, solunu da sağ koltuk altına sokarak) **kendine topla** (ki, elin eski hâline dönerek korkun geçsin)!

İşte sana! İşte bu ikisi(; o asanın ejderha olması ve elinin güneş gibi parlaması)**'** **Firavun ve ileri gelen adamlarına Rabbin tarafından iki açık delil** (ve mucize)**dir.** **Gerçekten de onlar** (zulüm ve azgınlık hududunu aşmış) **fâsıklar toplumu** (oldukları için, senin gibi böyle açık mucizelerle gönderilen bir peygamberin davetine muhtaç) **olmuşlardır.**

33- (Bu vahiyelere muhatap olan Mûsâ (Aleyhisselâm) risâlet görevini en iyi şekilde tebliğ edebilmesi için, Allâh-u Te'âlâ'dan koruma ve destek talep etmek üzere) **dedi ki: "Ey Rabbin! Gerçekten ben o** (kendisine gönderildiğim Firavun'un yakı)nlar(ın)dan **bir şahsı** (yanlışlıkla) **öldürmüştüm; bu sebeple onların da beni** (tebliğimi ulaştıramadan) **öldürmelerinden endişe duymaktayım...**

34- **Bir de** (dilim peltek olduğu için sözlerimi iyi anlayamayabilirler,) **kardeşim Hârûn, dil bakımından kendisi benden daha düzgündür; şimdi beraberimde,** (vecîz ve fesâhatli konuşmasıyla) **beni(m) doğrul**(uğumu açıkl)amakta olan **bir yardımcı olarak onu da gönderiver.**

Muhakkak ki ben (merâmımı doğru anlatamayarak) **onların beni yalanlamasından endişe ediyorum!"**

Rivayetlere göre; Mûsâ (Aleyhisselâm)ın peltekliğinin sebebi şu hâdisedir: Bir kere Mûsâ (Aleyhisselâm) Firavun'un kucağında bulunuyorken, ona bir tokat atmış, o da: "Bu çocuk, kâhinlerin beni korkuttuğu çocuk olmasın, bana çok sert davranıyor!" diyerek onu öldürtmeye kalkmış, fakat hanımının: "Bu çocuk, ne yaptığını anlamayacak kadar küçük!" demesi üzerine, onu limtihana kalkışmış ve altın parçasıyla ateş parçasını önüne koymuş. Mûsâ (Aleyhisselâm) tam elini altına uzatacakken hemen Cebrail (Aleyhisselâm) yetişip elini ateş parçasına çevirmiş ve tamamen anlayışsız bir çocuk olduğunu göstermek için de, o cemreyi ağzına koydurmuştu. İşte bu yüzden diline arız olan pelteklik, Tâhâ Sûresi (36. âyetikerimesi)nde geçen duasının kabulüyle ortadan kalkıncaya kadar kendisini rahatsız ermiştir.

35- (Mûsâ (Aleyhisselâm)ın bu endişeleri karşısında Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Muhakkak senin pazunu kardeşinle güçlendireceğiz ve ikinize büyük bir** (hâkimiyet ve) **saltanat vereceğiz de, onlar size** (ne delil, ne de kuvvet bakımından) **yetişemeyecekler.**

Âyetlerimizle birlikte (onlara korkmadan gidin)! **İkiniz de, size hakkıyla uymuş olanlar da, galip geleceklerin ta kendileridir!"**

36- **Mûsâ onlara apaçık bir halde âyetlerimizi getirince** (, inanacakları yerde): **"İşte bu,** (ilk olarak senin tarafından) **uydurul**(up uygulanır ol)muş **bir büyüden başkası değildir.** (Kendimiz görmediğimiz gibi,) **evvelki babalarımız** (ve atalarımız zamanın)da **da işte bunu**(n gibi büyülerin ve peygamberlik iddialarının olduğunu) **işitmedik!" dediler.**

37- **Mûsâ dedi ki: "Benim Rabbin, Kendi katından hidâyet** (ve dosdoğru yol rehberi) **getirmiş olan kişiyi de, o** (dünya) **yurdun**(un güzel) **akıbeti** (olan cennet) **kendisine mahsus olacak kimseyi de çok iyi bilendir.** (Dolayısıyla haklıyı haksızdan ayıracak da ancak O'dur.) **Gerçekten hakikat şu ki; o** (gördükleri mucizelere rağmen, inanmayarak

onlara haksızlık eden) **zâlimler felah bulamayacaktır**(; hiçbir isteklerine kavuşamayacak ve hiçbir korkularından kurtulamayacaktır).

38- (Mûsâ (Aleyhisselâm)ın açık mucizeleri karşısında kendisini aşağılık gören ve üstünlüğü yüksek bina yapmakta sanan) **Firavun**(, kavminin eşrafını toplayarak):

"Ey ulu kişiler! Ben sizin için kendimden başka bir ilâh (bulunduğunu, bu zamana kadar) **bilmiş değilim; haydi ey Hâmân! Benim için çamur üzerine** (ateş) **yak**(ıp tuğlalar yap) **da**, (onları kullanarak) **bana ait büyük ve görkemli bir saray yap! Umulur ki ben, Mûsâ'nın**(, Âlemlerin Rabbi' diye dâima Kendisinden bahsettiği) **İlâh'ına doğru yükselirim. Gerçi şüphesiz ben onu elbette yalancılardan biri sanıyorum**(, dolayısıyla kendisinin bir İlâh'ı bulunduğu ve onu elçi olarak bize gönderdiği iddiası bâtil da olabilir!)" dedi.

39- Böylece o ve orduları (Mısır ve civarındaki) **o toprakta** (ululuğu kendilerine mahsus görüp, nefisleri dışındaki herkesi köle yerine koyarak) **haksız yere büyüklendi(ler) de**, **gerçekten kendilerinin** (ölümlerinin ardından diriltilerek) **Bize döndürülmeyeceklerini zannettiler!**

40- Bunun üzerine Biz onu da ordularını da yakaladık ve onları o (kızıl)deniz **içerisine** (fırlatıp) **attık** (da, yüz binlerce kâfiri bir anda boğuverdik)! **Şimdi bak ki o zâlimlerin** (feci)âkîbeti nice olmuş?!

41- Biz onları(n, sahip oldukları irâde ve kudreti, insanları saptırma yolunda kullandıklarını gördüğümüz için, onları) **o** (cehennem) **ateş(in)e** (sürükleyecek kötülöklere) **davet etmekte olan birtakım önderler yaptık. / Biz onları "O ateşe çağırmakta olan önderler" diye adlandırdık. /**

Kıyamet gününde ise (azaptan kurtulmaları için hiçbir şekilde) **yardım olunmayacaklardır.**

42- Biz işte (aldanmış oldukları) **bu dünyada**, (yüce Zât'ımızın, ayrıca melekler ve müminlerin) **büyük bir lâneti(ni) onların ardına taktık. Kıyamet gününde ise onlar** (, gözleri mavi, suratları ise simsiyah bir hâle getirilerek) **çirkinleştirilen / (tüm rahmet ve hayırlardan) uzaklaştırılan / helak edilen /** kimselerdendir.

43- Andolsun ki; elbette (Nûh, Hûd, Salih ve Lût kavimleri gibi) **evvelki asırlar** (halkın)ı **helak etmemizin ardından Biz Musa'ya, insanlar için** (kalp gözlerini açacak) **basiretler**, (cennete kavuşturacak hükümleri öğreten) **üstün bir hidâyet ve** (kendisiyle amel edenler hakkında) **büyük bir rahmet** (vesilesi) **olmak üzere gerçekten o** (Tevrat) **Kitabı(nı) verdik. Tâ ki o** (dönemde buluna)nlar **iyice öğütlensinler** (de gereğiyle amel etsinler)!

Burada; Tevrat'la ilgili zikredilen övgüler, kendi döneminde bulunan insanlara aittir. Dolayısıyla Müslümanların bugün Tevrat'tan alacakları hiçbir hidâyet yoktur. Nitekim bir kere Ömer (Radiyallâhu anh) ilmini artırmak için Tevrat'ı inceleme konusunda izin isteyince Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), öfkesi yüzünde belirecek şekilde gazaplanarak: "Mûsâ (bugün) diri olsaydı, onun da ancak bana uyması gerekecekti!" buyurunca, Ömer (Radiyallâhu anh) pişman olarak o hususta topladığı sayfaları elinden atmıştır. (Ahmed ibni Hanbel, el-Müsned, No: 15156,23/349)

Zaten bugün Yahudilerin ellerinde bulunan Tevrat, Mûsâ (Aleyhisselâm)a indirilenin aynısı olmayıp, artırma ve eksiltme yoluyla tahrife uğramış bir kitaptır. Allâme İbni Hacer

(Rahimehullâh)ın da beyan ettiği gibi; günümüz insanının Tevrat'ı gözden geçirmesi haramdır. (Âlûsi 20/85)

Hal böyleyken bazı meal sahiplerinin, hiçbir tahrife uğramamış Kur'ân âyetlerini, ekserisi değiştirilmiş olan Tevrat ve İncil'deki konularla mukayese ederek tefsir etme gayretine girmelerinin ve rakamlarla gönderme yaparak, okuyucuları oralara bakmaya teşvik etmelerinin, iyi niyetle bağdaştırılacak bir tarafı asla bulunamaz!

44- (Habîbim!) Biz Musa'ya o (Firavun'a tebliğde bulunma) işi(ni) vahyettiğimiz zaman sen o (dağın) batı tarafında değildin; sen (vahiy esnasında Tuvâ vadisinde ve Tûr dağında) hazır bulunanlardan / (orada yaşananlara) şahit olanlardan / da değildin (ki, bu haberleri görüp duyarak anlatabilesin)!

45- Lâkin Biz (seninle Mûsâ arasında) birçok asırlar yarattık da onlar(ın halkı) üzerine ömürler uzun geldi. (Böylece üzerlerinden geçen uzun zamanlar zarfında şerî'at hükümleri değişikliklere uğradı. Bu yüzden yeni bir şerî'at gönderip, geçmişte yaşananları gelecek nesillere doğru bir şekilde anlatmamız hikmetimize uygun düştü. Bu sebeple Biz de sana vahiyde bulunarak doğru haberleri beyan ettik.)

Sen Medyen halkı(nı teşkil eden Şu'ayb (Aleyhisselâm) ve ümmetinin) arasında yerleşmiş biri de değildin ki, Bizim (Mûsâ ile ilgili kıssaları anlatan) âyetlerimizi (kendilerinden öğrenip, ders tekrarı yapar gibi) art arda onlara okuyaydın! Lâkin Biz, (seni vahye muhatap kıldık da bu kıssalardan haberdar ettik Zaten peygamber olarak) göndericiler dâima Biz olduk!

46- Biz (Musa'ya Tevrât'ı verdiğimizde: "Kitaba kuvvetle sarıl!" diye) nida ettiğimiz zaman sen Tûr'un kenarında da değildin! Lâkin senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmemiş olan bir toplumu (iman etmemeleri durumunda karşılaşacakları azapla) korkutasın diye, Rabbinden büyük bir rahmet olarak (seni Kur'ân'la gönderdik)! Tâ ki onlar iyice öğütlensinler (de, gereğiyle amel etsinler)!

47- (Kendilerinin işlediği ve) ellerinin öne sürmüş olduğu (kâfirlik ve günahlar gibi kötü) şeyler yüzünden onlara (dünya ve âhirette) büyük bir musibet gelecek ve onlar:

"Ey Rabbimiz! (Başımıza bu belalar gelmeden) bize bir rasûl gönderseydin de, (onunla göndereceğin ve elinde göstereceğin mucize ve) âyetlerine iyice uysaydık, böylece (sana da peygamberine de) inananlardan olsaydık!" diyecek olmasalardı(, seni asla onlara gönderecek değildik)!

48- Fakat onlara tarafımızdan o hak (olan Kur'ân) gelince(, inanacak yerde inat ederek ve kendilerine göre mucizeler istemeye kalkışarak): "(Topluca vahyedilen bir kitap, ejderha olan asâ ve gözleri kamaştırarak şekilde parlayan el gibi) Musa'ya verilmiş olanın benzeri ona da verilseydi ya!" dediler.

(Peki, onlar) **Musa'ya verilmiş olan şeyleri daha önce inkâr etmiş değiller miydi?**

O (müşrik ola)nlar: "(Tevrat ve Kur'ân, birbirini doğrulayıp) birbirinden yardım almış olan iki büyüdür!" demişler ve: "Şüphesiz ki biz (Allah'tan gelen kitapların) hepsini de inkâr edicileriz!" demişlerdi.

Rivayete göre; bir bayram günü Mekke müşrikleri Yahudi önderlerine heyet gönderip, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellemjin onların kitaplarında bahsi geçip-geçmediği hakkında sordurdular. Onlar: "Biz tüm vasıflarıyla ve özellikleriyle onu Tevrât ta bulmaktayız!" diye cevap verince, müşrikler istedikleri cevabı alamamanın öfkesiyle bu

âyet-i kerimede zikredilen sözü sarf ettiler. (Nesefî, Hâzin, Alûsî)

49- (Habîbim! İşlerine gelince, senden Tevrat gibi topluca indirilen bir kitap getirmeni isteyen, işlerine gelmeyince de Tevrat'a "Büyü" diyen o müşriklere) **deki:**

"O halde siz (bana) Allâh tarafından bir kitap getirin de o, ikisinden daha ziyâde hidâyet edici olsun, ben de ona hakkıyla uyayım! Eğer (Tevrat ve Kur'ân'ın, uydurulan birer büyü olduğu görüşünde) doğru kimseler olduysanız(, haydi getirin de göreyim)!"

50- (Habîbim! Senin bu teklifin karşısında) **onlar sana cevap veremezlerse, bil ki onlar (davalarında hiçbir delile dayanmaksızın) ancak (o) kötü arzularına iyice uymaktadırlar.**

Allah'tan (gelen) bir hidâyet (rehberine sarılmış) bulunmaksızın, tamamen (nefsinin) kötü arzusuna uymuş olandan daha sapık kim olabilir?

Şüphesiz ki Allah (dosdoğru yolu gösteren âyetleri bırakıp da, nefislerinin kötü arzularına daldırarak kendilerine zulmetmiş bulunan) o zâlimler toplumunu (dinine) hidâyet etmez!

51- Andolsun ki; muhakkak Biz o (Kur'ân) buyruğu(nu) onlar(ın menfaati) için(, müjde, tehdit, kıssa, ibret, öğüt ve nasihat konularında) elbette birbirine eklemiştir / *bibiri ardınca ekli indirmişdir / tamamlamıştır / birbirine ekleyip çoğaltmıştır* / . Tâ ki onlar iyice öğütlensinler (de imana gelsinler)!

52- O (Kur'ân)ndan önce kendilerine kitap vermiş olduğumuz o kimseler; (kitap ehli geçinen diğerleri değil de,) **ancak onlar o (Kur'ân)na iman etmektedirler.**

Bu âyet-i celîle, Tevrat ehlinde olan Abdullah ibni Selâm ve arkadaşları İle, Ebû Rifâ'a riyasetinde iman etmiş olan on kişi, ayrıca İncil ehlinde Cafer-i Tayyâr'la birlikte Habeşistan'dan gelen otuz iki kişi, bir de Buhayrâ ile Şam'dan gelip Rasûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)e iman eden Sekiz kişi (Radıyallâhu anhüm) hakkında inmiştir. (Beyzâvî, Nesefî, Hâzin, Alûsî)

53- O (Kur'ân) onlara art arda okunduğu zaman: "Biz on(un Allâh-u Te'âlâ'nın kelâmı olduğun)a iman ettik. Şüphesiz ki o, ancak Rabbimizden (gelen) bir haktır. Muhakkak ki biz ondan önce de (kendi kitaplarımızda o son kitabın bahsini görerek ona iman etmiş) Müslüman kimselerdik!" derler.

54- İşte sana! Onlar ki, mükâfatları kendilerine iki kere verilecektir. Şu sebeple ki onlar (Kur'ân'a inanmalarından dolayı karşılaştıkları sürgün ve benzeri eziyetlere) sabretmişlerdir ve (şirk ve günahlar gibi) kötü şeyleri(, iman ve taat gibi) güzel şeylerle savuşturmakta, bir de kendilerine rızık olarak vermiş olduğumuz şeylerden (hayır yollarına) harcamaktadırlar.

55- Onlar (kınama ve sövme niteliğinde) düşük sözler işittikleri zaman (müşriklerin seviyesine düşmemek için) on(ların konuştuğu boş laflar)dan yüz çevirirler de: "(Allah'a iman ve ibadet gibi) bizim (güzel) amellerimiz(in kârı) bize aittir; sizin (şirk ve putlara tapma gibi kötü) amelleriniz(in vebali) de size aittir. (Bulduğunuz kötü halden) kurtuluş (nasip) olsun size / (bizden gelecek bir zarardan korkmayın, zira tarafımızdan) selamet olsun size(, herkes yoluna gidebilir) ! Biz, câhiller(le düşüp kalkmayı ve konuşup görüşmeyi) istemeyiz!" derler.

56- (Habîbim! Amcan Ebû Tâlib'in iman etmesini çok istemektesin, ama) **gerçekten de sen sevdiğin bir kimseyi (imana ulaştıracak bir şekilde) hidâyet edemezsin; lâkin**

Allah dilediğini hidâyete erdir(erek İslama girdir)ir.

Zaten hidâyete erenleri(n kimler olacağını, kimlerin doğru yolu bulma gayretine gireceklerini ve buna ehil olduklarını) **hakıyla bilen de ancak O'dur!**

57- (Habîbim!) **O** (müşrik ola)nlar: "(Biz senin doğruluğunu bilmekteyiz, fakat bir avuç azınlık olan biz, diğer Araplara muhalefet ederek) **seninle birlikte hidâyete uyacak olursak, toprağımızdan kapılıp götürülürüz!" dediler.** (Kâfir oldukları halde) **Biz onlara**(, etrafında buldukları Kâbe-i Muazzama hürmetine, Mekke gibi) **güvenilir bir haremî mekân yapmadık mı ki tarafımızdan yeterli bir rızık olarak her şeyin ürünleri oraya taşınıp toplanmaktadır!** (Hal böyleyken, ya bir de makamın hürmetine imanın hürmetini katarlarsa onları hiç korumaz olur muyuz?)

Lâkin onların çoğu (bu korumanın Bizim tarafımızdan olduğunu dahi) **bilmezler!**

58- (Ey Kureyş! Sizin gibi) **geçimine nankörlükte bulunmuş / (bolca) geçimleri hususunda şırmış / nice memleketleri helak etmişizdir. İşte sana! Bunlar onların meskenleridir ki; onların ardından (oralarda) ancak** (gelip geçenler tarafından günü birlik olarak) **pek az oturulabilmiştir / ancak pek azında oturulabilmiştir /.** (Helak edilen yurtlarda tasarruf edebilecek kimse kalmadığı için, oralara) **mirasçılar ancak Biz olmuşuzdur!**

59- Senin Rabbin, kendilerine âyetlerimizi art arda okumakta olan bir peygamberi, (civarındaki) **şehirlerin anası** (konumunda olan merkezî bir yer) **içerisinde gönderinceye kadar oraları helak edici olmamıştır.**

Zaten Biz, (kendilerine gönderilen elçileri inkâr ederek) **halkı zâlimler olmayan karyeleri**(n hiçbirini suçsuz yere) **asla helak edenler olmamışızdır!**

60- (Hayatınız boyunca mal ve mülk olarak) **size verilmiş olan her şey, o en alçak** (dünya) **hayatın**(ın birkaç günlük geçici) **yaşantısı ve süsüdür. Allah katında bulunan** (cennet mükâfatları) **ise** (kendisine hiçbir keder karışmamış hâlis ve sonsuz bir lezzet olduğundan,) **daha iyi ve daha kalıcıdır. Siz hâlâ anla**(yıp da, alçak olanı bırakarak değerli olanı al)**mayacak mısınız?**

61- (Geçici dünya metayıyla, Allah indindeki sonsuz mükâfatlar asla eşit olmadığına göre;) **peki, ya kendisine pek güzel bir** (cennet) **vaad(i) ile söz vermiş bulunduğumuz, bu sebeple de kendisi** (mutlaka) **ona kavuşucu olan kimse, o kimse gibi midir ki, Biz onu** (elemlelelele karışık, kederlerle bulaşık) **o en âdî** (dünya) **hayatın**(ın) **yaşantısıyla iyice yaşatmışızdır da, sonra kıyamet günü o,** (cehennem için) **hazır edilenlerdendir?**

62- (Habîbim! Allâh-u Te'âlâ'nın) **o** (müşrik ola)nlara **nida edeceği ve:** "(Benim ortaklarım olduğunu) **iddia etmekte bulunmuş olduğunuz o ortaklarım nerede**(ler, niçin size yardım etmiyorlar)?" **buyuracağı günü** (onlara anlat)!

63- (İşte o gün) **üzerlerine o** (azap) **söz(ü) hak olmuş kimseler**(, saptırdıkları kimselerin sorumluluğundan sıyrılabilmek için, dünyada kendilerine uyan adamlarını göstererek) **dedi ki:**

"Ey Rabbimiz! İşte şunlar, saptırmış olduğumuz kimselerdir ki, (biz onları zorla saptırmadık,) kendimiz (isteyerek) **saptığımız gibi onları da** (vesvese verme ve kötülükleri güzel gösterme yoluyla) **saptırdık.**

(Şimdi) **biz Sana doğru** (yönelerek, onların seçmiş oldukları kâfirlik ve günahların

sorumluluğundan) **tamamen uzaklaştık. Onlar bize tapmakta değillerdi!** (İşin gerçeğine bakılacak olursa, onlar nefislerinin arzularına tapmaktaydılar.)"

64- (O zaman onlara:) **"Ortaklarınızı çağırın (da sizi bu azaptan kurtarsınlar)!" denildi de, onlar azabı görmüş,** (bu nedenle de bâtil ilâhlarının kendilerini kurtaramayacağını bilmiş) **lerken,** (şaşkınlıklarından dolayı yine de bir umut diye) **hemen onları çağırdılar. Fakat bunlar onlara hiçbir cevap veremediler. Eğer gerçekten onlar** (azaptan kurtulmak için herhangi bir vesileye) **erişebilecek olsaydılar,** (elbette her çareye başvururdular)! **/ Eğer şüphesiz onlar (dünyada) hidâyet bulacak olsaydılar,** (âhirette bu azaba uğramazdılar)! /

65- (Habîbim! Allâh-u Te'âlâ'nın) **o** (müşrik ola) **nlara çağrıda bulunacağı ve: "O (size) gönderilen (peygamber)lere ne ile cevap verdiniz?" buyuracağı günü de** (kendilerine hatırlat)!

66- İşte o gün bütün haberler, (bilgiler, mazeretler ve deliller) **onlara körelmiştir.**

Artık onlar (hiçbir şey bilmeme hususunda müşterek oldukları için) **birbirlerine** (de bir şey) **soramazlar!**

67- Fakat her kim ki (şirkten ve kâfirlikten) **tevbe etmiştir, iman etmiştir ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **salih bir amel işlemiştir, artık onun** (tüm isteklerine nail olup, korktuklarından kurtularak) **felah bulanlardan olması kesinleşmiştir / o, felah bulanlardan olmayı umabilir !!**

68- Senin Rabbin dilediğini yaratır ve (istediğini) **seçer! Onlar için,** (yaratılıp yaratılmama hakkında hiçbir tercih yetkisi yoktur. Kendilerine cüzî irâde verilmiş olan konularda ise, Allah'a rağmen) **seçim (hakkı) yoktur.** (Herhangi bir kimsenin. Kendisine karşı durabilecek güce sahip olmasından tenzîh ve) **tesbîh O Allah'a!**

Zaten O, onların ortak koştukları şeylerden dâima pek yüce olmuştur.

69- Senin Rabbin onların (bâtil inançlar ve islâm'a düşmanlık gibi konularda) **göğüslerinin gizlemekte olduğu şeyleri de, açığa vurdukları** (diğer kötü) **şeyleri de** (hakkıyla) **bilmektedir.**

70- Allah ancak Odur! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! O en ilk olan (dünya) **da da, o sona kalan** (âhret yurdun) **da da bütün hamdler sadece O'na mahsustur!** (Her konuda geçerli olan karar ve) **hüküm ancak O'na aittir!** (Ölümünüzün ardından diriltilerek) **siz de ancak O'na döndürüleceksiniz!**

71- (Habîbim!) **De ki: "Gördünüz mü,** (söyleyin bakalım) **ki; Allah** (güneşi doğdurmuyarak veya dünyanın üzerine vurdurmuyarak) **kıyamet gününe kadar geceyi üzerinizde sürekli kılacak olsa, Allah'tan başka size bir ışık getirecek ilâh kimdir?**

Siz hâlâ (iyice düşünüp, anlayış ve kabul kulağıyla) **işitmeyecek misiniz?"**

72- (Habîbim!) **De ki: "Gördünüz mü,** (söyleyin bakalım) **ki; Allah** (güneşi semanın ortasında durdurarak) **kıyamet gününe kadar gündüzü üzerinizde sürekli yapacak olsa, Allah'tan başka ilâh kimdir ki, size kendisinde** (istirahat ederek) **sükûnet bulacağınız bir gece getirebilir?**

(Üstün gücümüze delâlet eden bunca delilleri gördüğünüz halde, Allah'tan başka kimsenin hiçbir şeye gücü olmadığı gerçeğini) **hâlâ görmeyecek misiniz?"**

73- Rahmetinden dolayıdır ki O, geceyi, kendisinde dinlenesiniz, gündüzü de (çeşitli kazanç yollarına başvurarak, Allâh-u Te'âlâ'nın) fazlından (rızkınızı) arayasınız diye sizin için yaratmıştır! Tâ ki siz (O'nun bunca nimetlerine) şükredesiniz!

74- (Habîbim! Allâh-u Te'âlâ'nın) o (müşrik ola)nlarla çağrıda bulunacağı ve: "(Benim ortaklarım olduğunu) iddia etmekte bulunmuş olduğunuz o ortaklarım nerede(ler, niçin size yardım etmiyorlar)?" buyuracağı günü (onlara anlat)!

75- (O gün) Biz her bir ümmet (içerisinden (, yaptıklarına tanıklık edecek) bir şâhid (olmak üzere peygamberlerin)i süratle çıkarmışız da(, onun ümmetlerine): "(Dininizin doğruluğuna dâir) açık delilinizi getirin!" buyurmuşuzdur.

Artık onlar bilmişlerdir ki o (bir olarak ibadet olunma hakkı da, kendileri hakkında karar verme) hak(kı da) sadece Allah'a mahsustur.

(Dünyada) uydurmakta bulunmuş oldukları o (bâtıl) şeylerse onlardan kaybolmuştur.

76- Gerçekten Karûn Musâ'nın kavmindendi de, onlara karşı üstünlük aramıştı / onlara karşı zulümde bulunmuştu / onlara karşı büyüklük taslamıştı / Biz (imtihan olsun için) ona hazinelerden o kadar (çok) vermiştik ki; gerçekten onun anahtarları(nı taşımak, sayıları yetmişe ulaşan kalabalık ve) kuvvet sahipleri olan bir cemaate elbette ağır geliyordu.

Hani kavmi ona demişti ki: "(Malının çokluğuyla şımarıp) sevinme! Şüphesiz ki Allah aşırı sevinçle taşkınlık gösterenleri sevmez(; onların bu tavırlarından razı olmaz)!"

77- Allah'ın sana vermiş olduğu (hazineler ve geniş imkânlarla dolu) şeyler içerisinde o sonraki yurdu(n sevabını) ara! Dünyadan da (helâl yolla yeterli rızık temin edip, salih ameller işleyerek âhiret için kazanacağın) nasibini unutma! Allah sana (bunca nimetler vererek) ihsanda bulunduğu gibi, sen de (Allah'ın kullarına) iyilik yap! Yer(yüzün)de fesat(; zulüm ve bozgunculuk çıkarma yollarını) arama! Şüphesiz ki Allah fesat çıkarıcıları sevmez(; onların yaptıkları kötülöklere rıza göstermez)!"

Rivayetlere göre; Karun Mûsâ (Aleyhisselâm)ın amcasının oğludur. Yüzünün güzelliğinden dolayı kendisine "Münevver" denirdi. İsrâîloğulları içerisinde Tevrat'ı en iyi ezberleyen ve en iyi okuyan biriydi.

Lâkin peygamberliğin Mûsâ (Aleyhisselâm)a verilmesinin ardından; vezirliğin ve kurban işlerinin de Hârûn (Aleyhisselâm)a verildiğini görünce, kıskançlığa kapılarak: "Bütün işler sizin elinizde, bana hiçbir görev verilmedi, bu duruma ne kadar daha sabredebilirim?" dedi. Bunun üzerine Mûsâ (Aleyhisselâm): "Bu, Allah'ın işidir!" dediyse de o: "Bana bir mucize göstermedikçe seni tasdik etmeyeceğim!" dedi.

Mûsâ (Aleyhisselâm) da İsrâîloğullarının reislerine: "Her biriniz esasını getirsin!" diyerek onları bir araya getirdi ve içerisinde kendisine vahiy inen kubbeye bıraktı. (Böylece kimin esasını yeşerirse bu görevin ona verileceğini ilan etti.) O gece herkes kendi esasını beklemeye başladı, sabaha çıktıklarında Hârûn (Aleyhisselâm)ın badem ağacından olan esasını yeşil yapraklar vermişti. Bunu gören Karun: "Senin yaptığın diğer büyülere göre, bu hiç de şaşılacak bir şey değil!" diyerek münafıklığını açığa vurdu. Malının ve ilminin çokluğu, özellikle de kimya ve ticaret sahalarındaki mahareti, kendisini iyice şımartarak onu Mûsâ (Aleyhisselâm)a karşı çıkarttı; hatta o, bir fahişe kadına para vererek Mûsâ (Aleyhisselâm)a iftira ettirecek kadar ileri gitti, sonunda ise ilerideki âyet-i kerimelerde zikredildiği gibi yerin dibine batırıldı. (Âlûsi)

Ayrıca bakınız: Ahzâb Sûresi: 69

78- (Kavminin bu nasihatlerine cevaben Karun:) **"O (mal) bana ancak, yanımda bulunan (kimya, ticaret ve yönetim hususunda sahip olduğum) büyük bir ilim üzere verilmiştir(, dolayısıyla bunu ben kazandım)!" dedi. O bilmedi mi ki; gerçekten Allah, ondan önceki asırlar (halkın)dan, kuvvet bakımından kendisi ondan daha güçlü, (mal ve ordu toplama yönünden de daha çok (imkâna sahip) olanları kesinlikle helak etmiştir. (Allâh-u Te'âlâ, herkesin suçunu hakkıyla bildiği için,) o suçlular(a kıyamet günü günahların(in neler olduğun)dan sorulmayacaktır.**

79- Derken o, (altın eğerli beyaz bir katır üzerinde, kırmızı ipeklerle süslü dört bin atlı hizmetçiden oluşan debdebe ve) **ziyneti içerisinde** (büyük bir ihtişamla) **kavminin karşısına çıktı.**

(Onun bu servetini görüp,) **o en alçak hayatı**(n geniş imkânlarına kavuşmayı ve onları hayra harcayarak sonsuz saadete ulaşmayı gayri ihtiyari olarak) **arzulamakta olan** (bazı **Müslümanlar:**

"Ah, keşke Karun'a verilmiş olanın bir benzeri bize ait olsaydı! Gerçekten de o(, dünyalık hususunda) elbette pek büyük bir nasip sahibidir!" dedi.

80- Kendilerine (dünya ve âhiret halleriyle ilgili yeterli) **ilim verilmiş olan o** (Yûşa' (Aleyhisselâm)ın da aralarında bulunduğu birtakım) **kimseler ise:**

"Helak (ve yıkım) size (gelip çatacaktır)! (Böyle bir istekten vazgeçin!) Allah'ın (âhirette vereceği) sevabı, iman etmiş olan ve (imanın gerektirdiği şekilde) salih bir amel işlemiş bulunan kimseler için (Karun'a verilmiş olandan) daha iyidir!" dedi.

(Âlimlere nasip olan) **bu** (konuşma tarzı)na **ise ancak** (ibadetlere devam edip, günahlardan ve şehvetlerden uzak durmaya) **sabredenler kavuşturulur.**

81- Nihayet onu da, (kapısını ve duvarlarını som altından yaptırdığı) **evini de yer(in dibin)e batırdık. Artık onun için hiçbir topluluk bulunmadı ki, Allah'tan başka ona yardım edebilsinler! Zaten kendisi de** (kendi başına azaptan) **korunanlardan olamadı.**

82- Daha dün onun mekânını(n bir benzerine nail olmayı) **temenni etmiş olan o kimseler** (kendilerine gelerek): **"Vay sana! (Demek ki) gerçekten Allah, kullarından dilediğine rızkı genişletir ve (istediğine) daraltır(mış! Bu, Allah'ın takdiri gereğiymiş, yoksa bir insana zenginlik vermesi, o kişinin Allah katındaki değerine, bir kişiyi fakir etmesi de, onun alçaklığına delâlet etmiyormuş). Allâh(, Karun gibi zengin olmayı istediğimizde bunu) bize (vermeyerek) iyilikte bulunmuş olmasaydı, elbette (onu yerin dibine batırdığı gibi) bizi de batırmış olacaktı! Vay sana! Muhakkak gerçek şu ki; (Allah'ın peygamberlerini inkâr eden ve nimetlerine nankörlükte bulunan) o kâfirler (hiçbir zaman) felah (ve kurtuluş)a eremez(ler)!" demeye başladı.**

İbni Abbâs (Radiyallâhu anhûmâ)dan rivayet edildiği üzere; Mûsâ (Aleyhisselâm) Karun'a, Allâh-u Te'âlâ'nın, kendisine zenginlerden zekât almasını emrettiğini söyleyince o, bu emre karşı gelip, insanlara: "Bu adam size namazı vesâir ibadetleri emretti, siz de bunlara katlandınız. Şimdi de mallarınızı yemek istiyor! Buna da mı tahammül edeceksiniz?" diyerek onları Mûsâ (Aleyhisselâm)a karşı kışkırttı. Sonra da İsrâiloğullarının fahişelerinden en azgın olanını, para teklifiyle kandırarak Mûsâ (Aleyhisselâm)ın, kendisiyle zina ettiğine dâir toplum huzurunda şahitlikte bulunması hususunda ikna etti. O zaman Mûsâ (Aleyhisselâm) kadına yemin etmesini teklif edince, o: "Bunlar bana para vererek böyle konuşturdular!" diye itirafta bulundu.

Mûsâ (Aleyhisselâm) ağlayarak secdeye kapanınca, Allâh-u Te'âlâ: "Yeri senin emrine verdik!" diye vahyetti. Mûsâ (Aleyhisselâm) da toprağa: "Ey toprak! Bunu yut!" diye emretti. Karun, akrabalık bağıını devreye sokarak kendisini bağışlaması için birçok kere yalvardıysa da, Mûsâ (Aleyhisselâm)ın gazabı Allah için olduğundan hiç dinmedi ve tekrar tekrar toprağa emir vererek onun batışını seyretti. (Beyzâvî, Neseî, Hâzîn, Âlûsî)

83- İşte sana! O (methini işittiğin) sonraki yurt (olan cennet); Biz onu o kimselere âit kılacağız ki, onlar yer(yüzün)de ne üstünlük, ne de bozgunculuk (ve zulüm) arzulamazlar. Zaten o (güzel) akıbet, (emirlerini tutup yasaklarından kaçarak, Allâh-u Te'âlâ'nın azabından sakınan) takva sahiplerine aittir.

84- Her kim (iman ve kelime-i şehâdet gibi) o güzel şeyle (mahşere) gelirse, ondan dolayı kendisi için (cennet gibi) pek büyük bir hayır vardır. Her kim de (kâfirlik ve şirk gibi) o kötü şeyle (âhirete) gelirse, kötü şeyleri işlemiş olan o kimseler, (dünyadayken) yapmakta bulunmuş oldukları (günahların karşılığı)dan başkasıyla cezalandırılmayacaktır.

85- (Habîbim! Üzgün bir halde Mekke'den çıktığını ve ona hasret çektiğini bilmekteyiz. Ama bir gün gelecek) şüphesiz ki sana Kur'ân'ı (okumanı ve hükümleriyle amel etmeni) farz kılmış olan O Zât, elbette seni(, senin tarafından çok sevilen ve) alışılan yer (olan Mekke-i Mükerrmey)e / (insanların sürekli uğrak ve) dönüş yeri (ola)n (Mekke-i Mükerrmey)e / (Ölümünün ardından, cennette kimseye nasip olmayacak) pek büyük bir dönüş yerine / geri çeviricidir. De ki:

"Benim Rabbim, (benim gibi) hidâyeti getirmiş olan kimseyi de, kendisi pek açık bir sapıklık içinde bulunan (sizin gibi adamlar)ı da hakkıyla bilendir."

86- (Habîbim! Mekke'ye geri döneceğinden ümitsiz olma! Nitekim nübüvvetten önce) sen bu kitabın sana vahyedileceğini de ummakta değildin. Lâkin Rabbinden büyük bir rahmet olarak (böyle büyük bir kitaba mazhar kıldın)!

O halde sakın sen o kâfirler(le iyi geçinmeye çalışarak, onları idare ederek ve bazı isteklerine olumlu cevap vererek kendilerin)e arka çıkan biri olma!

87- Sana indirilmelerinin ardından, sakın onlar seni Allah'ın âyetlerin(i okumaktan ve onlarla amel etmek)den alıkoymasınlar. Sen (kimsenin engellemesine aldırmadan, insanları sürekli) Rabbin(in tevhd ve ibadetin)e davet et! Sakın ha (herhangi bir hususta kâfirlere yardımcı olarak) müşriklerden olma!

88- Allah ile birlikte başka bir ilâha tapma! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! O'nun Zât'ı dışında her şey helak olucudur(, zira O'ndan başka, varlığı kendinden olan hiçbir şey bulunmayıp, her şeyin varlığı O'na dayandığından, her an her şey yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu için, O'nun dışındakiler yok hükmündedir).

(Her konuda geçerli olan karar ve) hüküm de ancak O'na aittir! Siz (ölümünüzün ardından diriltilerek) ancak O'na döndürüleceksiniz!

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanođlu